

Městský úřad Cheb, odbor stavební a životního prostředí

náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb

Č.j: MUCH 25022/2017/Sni
Spis. zn.: KSÚ 1678/2017
Vyřizuje: Slávka Snížková
E-mail: snizkova@cheb.cz
Telefon: 354 440 175

Cheb, dne: 21.3.2017

Vydání závazného stanoviska z hlediska státní památkové péče k záměru provedení „**Obnovy Chebského hradu č.p. 2062, Dobrovského 21, na stav.p.č. 471, dále na poz.p.č. 2, poz.p.č. 12, poz.p.č. 2273/10 a stav.p.č. 779/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský, podle předložené projektové dokumentace**“

Městský úřad Cheb, odbor stavební a životního prostředí a jako dotčený orgán státní správy na úseku památkové péče příslušný podle ustanovení § 29, zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, v platném znění, (dále jen zákona o státní památkové péči),

vydává

podle ustanovení § 14 odst.1 tohoto zákona, na základě žádosti ze dne 21.02.2017 účastníka řízení města Cheb, IČ 00253979, se sídlem Cheb, náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb, které je vlastníkem areálu Chebského hradu, č.p. 2062, Hradní 21, na stav.p.č. 471, dále na poz.p.č. 2, poz.p.č. 12, poz.p.č. 2273/10 a stav.p.č. 779/1 v k.ú. Cheb zastoupené na základě plné moci Projektovým atelierem pro architekturu a pozemní stavby, Ing. arch. Tomášem Šantavým, spol. s r. o., Bělehradská 199/70, 120 00 Praha 2, po písemném vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti ze dne 17.03.2017, vydané pod č.j. NPU-342/16009/2017, doručené zdejšímu odboru dne 21.03.2017, podle ustanovení § 149 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu (dále jen správní řád)

z á v a z n é   s t a n o v i s k o:

k záměru provedení „**Obnovy Chebského hradu č.p. 2062, Hradní 21, na stav.p.č. 471, dále na poz.p.č. 2, poz.p.č. 12, poz.p.č. 2273/10 a stav.p.č. 779/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský, podle předložené projektové dokumentace zpracované Projektovým atelierem pro architekturu a pozemní stavby, zodpovědným projektantem Ing. arch. Tomášem Šantavým, spol. s r. o., Bělehradská 199/70, 120 00 Praha**“, v únoru 2017 pod č. zakázky 0890881600, které je ve smyslu § 14 odst. 3 zákona o státní památkové péči je z hlediska státní památkové péče

přípustné za podmínek

JV – kasemata (objekt D.A)

- 1) Doporučujeme zpracování restaurátorského průzkumu stávajících za-atikových kamenných žlabů. Tento průzkum by měl být zaměřen na otázku stavebně technického stavu daných konstrukcí a původnosti jejich uložení (tedy zda jejich uložení odpovídá původnímu řešení či s nimi bylo druhotně manipulováno). V této věci doporučuje spolupracovat se zpracovatelem stavebně-historického, respektive archeologického průzkumu daného objektu.
- 2) Na základě výše zmíněného průzkumu bude rozhodnuto, zda budou žlaby obnoveny restaurátorským způsobem a bude zpracován záměr restaurování.
- 3) V závislosti na zjištěném technickém stavu kamenných za-atikových žlabů by měla být zvolena koncepce jejich obnovy. V případě zásadního technického narušení neumožňující obnovu původní funkce (odvod dešťové vody ze střechy) by měl být zvolen čistě konzervační přístup s tím, že původní funkci převezmou nové dřevěné žlaby realizované dle předložené projektové dokumentace.

- 4) V případě, že technický stav za-atikových žlabů umožní jejich restaurátorskou obnovu s obnovením původní funkce (eventuálně s jejich osazením do původní polohy), nebude osazen uvažovaný dřevěný žlab.
- 5) Nebude realizováno plánované osazení novodobého plechového okapního žlabu na hraně střechy.
- 6) Doporučujeme zvážit zjednodušení plánované skladby střešního pláště (krytina, latě, kontralatě, dvojitá hydroizolace, bednění) a střešní plášť realizovat v souladu s tradičním historickým řešením užívaným pro tento typ krytiny (latě, prejzy do pokrývačské malty).
- 7) Doporučujeme plánovanou provětrávací mezeru kolem tělesa Černé věže neukončovat oplechovaným prknem. Detail ukončení doporučujeme řešit maltovou omazávkou. Přepřacovaný detail plánové dokumentace: D. 1.1. – detail ukončení u štítu 1:10 (u Černé věže) bude předložen pověřeným zástupcům státní památkové péče k odsouhlasení a ke konečnému rozhodnutí.
- 8) Atiková zídka ukončující eskarpu kasemat bude opatřena kamennou římsou dle relevantních historických analogií. Konkrétní řešení včetně detailu profilace římsy bude předloženo pověřeným zástupcům státní památkové péče k odsouhlasení.
- 9) Čelní stěna proti atikové zídce (detail KV 01) by neměla být řešena jako bedněná, ale měla by být řešena z cihel ve stejné vazbě jako protilehlá atiková zeď. Navržené oplechování stěn nebude v navrženém rozsahu realizováno. V případě osazení dřevěného žlabu (viz výše) doporučujeme oplechování realizovat pouze v jeho rámci.
- 10) Nově navržené komíny budou omítnuté. Konkrétní struktura povrchová úprava omítky bude odsouhlasena pověřenými zástupci státní památkové péče na základě vzorku nanesenému na místě stavby. Plánovaná plechová střiška ryjící hlavu komínu nebude osazena.
- 11) Torzo stávajícího komína bude v předstihu podrobně dokumentováno dle platné metodiky národního památkového ústavu. V této věci doporučujeme spolupracovat se zpracovatelem stavebně-historického, respektive archeologického průzkumu daného objektu. Variantně lze zvážit konzervaci stávajícího torza s obezděním konstrukcí vynášející nové komínové těleso. Konkrétní řešení bude předloženo pověřeným zástupcům státní památkové péče k posouzení a odsouhlasení.
- 12) Detail ukončení u hřebene bude přepřacován. Nadezdění by mělo být realizováno pouze v odůvodněném případě a to pouze v nejnutnější míře a odpovídacím sklonu, tak aby korespondovalo s průběhem střechy a způsobem ukončení jejího hřebene. Přepřacovaný detail bude předložen pověřeným zástupcům státní památkové péče k posouzení a odsouhlasení.
- 13) Plánované oplechování římsy do nádvoří nebude realizováno. Římsu doporučujeme ponechat tak jako ostatní horizontální cihelné konstrukce ve stávajícím řešení. Opravit a nově vyspárovat. V případě potřeby zvážit hydrofobizaci, v případě potřeby zakrytí keramickou krytinou (bobrovky, prejzy). Konkrétní řešení bude odsouhlaseno pověřenými pracovníky státní památkové péče po zpřístupnění dané situace z lešení.
- 14) Výrobní dokumentace nových výplní stavebních otvorů bud předložena pověřeným zástupcům státní památkové péče k odsouhlasení. V případě okenní výplně by mělo být použito jednoduchého zasklení taženým sklem uchyceným do sklenářského do kytu. Panty by měly být zasekávány a kování by mělo typově odpovídat době zobytnění daného prostoru (cca 2. pol. 18 – 1. pol. 19. století).

JZ – kasemata (objekt D.B)

- 15) Navržená pultová střecha bude upravena (snížena) tak, aby byla z obou stran kryta stávajícími atikovými zdmi. Ukončení střechy u nádvorní zídky doporučujeme řešit analogicky s řešením nad jihovýchodní částí kasemat. Navržené řešení s ukončujícím prknem je zcela nevhodné.
- 16) Atiková zídka ukončující eskarpu kasemat bude opatřena kamennou římsou dle relevantních historických analogií. Konkrétní řešení včetně detailu profilace římsy bude předloženo pověřeným zástupcům státní památkové péče k odsouhlasení. (viz. podmínka č. 8)
- 17) Doporučujeme zvážit zjednodušení plánované skladby střešního pláště (krytina, latě, kontralatě, dvojitá hydroizolace, bednění) a střešní plášť realizovat v souladu s tradičním historickým řešením užívaným pro tento typ krytiny (latě, prejzy do pokrývačské malty), (viz. podmínka č. 6)
- 18) Doporučujeme plánovanou provětrávací mezeru kolem tělesa Černé věže neukončovat oplechovaným prknem. Detail ukončení doporučujeme řešit maltovou omazávkou. Přepřacovaný detail plánové dokumentace: D. 1.1. – detail ukončení u štítu 1:10 (u Černé věže)) bude předložen pověřeným zástupcům státní památkové péče k odsouhlasení a ke konečnému rozhodnutí. (viz podmínka č. 7).

- 19) Čelní stěna proti atikové zídce) by neměla být řešena jako bedněná, ale měla by být řešena j řešena z cihel ve stejné vazbě jako protilehlá atiková zeď. Stejným způsobem by měla být řešena i boční (západní) zeď. I zde by mělo být navržené bednění nahrazeno zdí z režných cihel. V případě této (západní) zdi je vzhledem k založení možná i kombinace režného zdiva s dřevěnou rámovou konstrukcí (hrázdění). Konkrétní způsob řešení zdi bude odsouhlasen pověřenými pracovníky státní památkové péče.
- 20) Plánované napojení střešního pláště na západní zeď (viz předchozí bod) nebude realizováno v navrhované podobě (ukončení pomocí prkna). Tento detail doporučujeme řešit dle analogických situací, případně s použitím pokrývačské malty. (viz plánované napojení střechy na nádvoří atikovou zeď jihovýchodních kasemat).
- 21) Nebude realizováno plánované osazení novodobého plechového okapního žlabu na hraně střechy. Rovněž nebudou realizovány související okapové svody. Odtok střechy bude řešen prostřednictvím plánovaného za-atikového žlabu a chrličů.
- 22) Navržené oplechování stěn nad za-atikovým žlabem nebude v navrženém rozsahu realizováno. V případě nutnosti je možné zvážit vyložení žlabu olověným plechem. Konkrétní řešení bude odsouhlaseno pověřenými pracovníky státní památkové péče.

JV- bastion (objekt D.C. a D.D)

- 23) Před navrženým celkovým odstraněním konstrukce krovu bude prověřeno jeho stáří a technický stav (podrobná prohlídka po odstranění stávající krytiny, případně dendrochronologická analýza). Původně byla zamýšlena pouhá výměna ahistoricky působící šindelové krytiny. Stávající tvar střechy se zde však prokazatelně vyskytuje již v roce 1846 (viz příloha). V případě, že se jedná (alespoň z části) o původní krov, nedojde k jeho plošnému odstranění, ale k opravě (případně k doplnění a zesílení). Následně může být položena nová krytina.
- 24) V případě realizace nového krovu (viz předchozí bod), nedoporučujeme realizovat vnitřní cihelnou přizdívku pro jeho založení. Primárně by měla být prověřena možnost založení krovu na stávajícím valu. Dále je v projektové dokumentaci uvedeno, že *stávající hliněný val bude zachován – lokálně jeho tvar upraven*. Tyto úpravy by však měly být vždy řádně zdůvodněny, odsouhlaseny pověřenými zástupci státní památkové péče a archeologicky dokumentovány.
- 25) Doporučujeme zvážit zjednodušení plánované skladby střešního pláště (krytina, latě, kontraladě, dvojité hydroizolace, bednění) a střešní plášť realizovat v souladu s tradičním historickým řešením užívaným pro tento typ krytiny (latě, prejzy do pokrývačské malty) (viz. podmínka č. 6 a 16).
- 26) Nově navržené komíny budou omítnuté. Konkrétní struktura a povrchová úprava omítky bude odsouhlasena pověřenými zástupci státní památkové péče na základě vzorku nanesenému na místě stavby. Plánovaná plechová stříška nebude osazena, (viz. podmínka č. 10).
- 27) Konkrétní způsob provedení dveří (DV/5P a DV/7P) se všemi detaily bude před zadáním do výroby konzultován s pověřeným zástupcem odborné organizace státní památkové péče a následně předložen ke schválení. Řešení výplně DV/5P bude upraveno tak, aby odpovídalo charakteru stavby i způsobu využití prostoru. Nebudou provedeny s tepelně izolační vložkou. Doporučujeme na oboje dveře osadit kliku, jejíž provedení bude odpovídat jejich navrženému rustikálnímu pojetí (např. slohově odpovídající historizující tvarosloví). Stejně tak povrchová úprava dveří by měla odpovídat historicky obvyklému řešení (např. namoření fermeží).
- 28) Oproti projektu doporučujeme zvážit použití pouze jednoho odstínu krytiny. Umělá patinace (efekt překládané střechy) by mohla působit nepříroze. Alternativně je možné k dosažení žádoucího efektu použít výrobky několika šarží, které se díky mírně odlišným podmínkám výpalu (teplota, vstupní surovina) mohou lišit v odstínu. Rovněž je možné částečná aplikace engoby, která po výpalu působí jako patinace střešního pláště položeného v rámci jedné stavební etapy a vystavěnému dlouhodobému účinku povětrnosti (tento způsob byl v případě prejzové krytiny použit např. na pražském hradě). Nedoporučujeme však (i na základě předchozí etapy obnovy tzv. Mlýnské věže) používat uměle barvené tašky.
- 29) Vylehčovací oblouk nad vstupem do objektu bude omítnut stejným způsobem jako navazující stěny.
- 30) Složení, struktura a povrchová úprava veškerých nově nanášeným omítek (stejně jako způsob konzervace stávajících) bude konzultováno s pověřenými zástupci státní památkové péče.

- 31) Okenní výplň (Ok/2) doporučujeme dělit ve shodě se související podobou stávající mříže (navržena k ponechání) subtilními příčlemi na kříž. Zasklena by měla být jednoduchým ručně taženým sklem uchyceným do sklářského kytu. Podoba a způsob uchycení kování stejně jako detailní řešení související okenice bude před zadáním do výroby konzultován s pověřenými zástupci státní památkové péče.
- 32) Nové vstupní dveře (DV/5P) nebudou řešeny navrhovaným způsobem jako lepený profil s tepelně izolační vložkou a obvodovým těsněním. Bude se jednat o konstrukci řešenou historicky odpovídajícími konstrukčními a řemeslnými postupy. Konkrétní způsob provedení bude před zadáním do výroby konzultován s pověřenými zástupci státní památkové péče

Obnova hradního opevnění od vstupní brány po hradní palác (objekt D.E.)

- 33) Stávající tašky (bobrovky) kryjící římsu nad vstupem do jihovýchodního bastionu budou ponechány. Po postavení lešení bude za účasti pověřených zástupců státní památkové péče prověřen jejich stav. Nevyhovující kusy budou nahrazeny typově shodnou krytinou při zachování historického způsobu pokládky (do malty).
- 34) Vstupní portál by měl být předmětem restaurátorského zásahu (viz podmínky č. 1 – 2.). Jako umělecko-řemeslný prvek by měl být přerazen do kategorie R3 (restaurování). U kamenických prvků, jejichž opravu je zamýšleno realizovat restaurátorskými postupy by měl být konkrétní způsob provedení před vlastní realizací odsouhlasen pověřenými zástupci státní památkové péče
- 35) Při přezdívaní obvodového pláště hradeb bude konkrétní řešení konzultováno s pověřenými zástupci státní památkové péče na základě vzorku na místě stavby. Důležitá je v tomto ohledu především plynulá návaznost na již realizované etapy a použití adekvátního typu cihel (jedná se především o partii u portálu hlavního vstupu).
- 36) Výrobní dokumentace nové strážní věžičky (jejíž zpracování posuzovaný projekt předpokládá) bude odsouhlasena pověřenými zástupci státní památkové péče.
- 37) Detail spodního ukončení skrytého střešního svodu by měl být řešen tak aby se ve spodní partii pohledově neuplatňovalo vyústění plechového svodu (např. kamenným či keramickým chrličem dle relevantních analogií). Konkrétní způsob řešení tohoto detailu bude pověřenými zástupci státní památkové péče).

Obnova hradebního opevnění na západní straně (objekt D.D)

- 38) Při přezdívaní obvodového pláště hradeb bude konkrétní řešení konzultováno s pověřenými zástupci státní památkové péče na základě vzorku na místě stavby. Důležitá je v tomto ohledu především plynulá návaznost na již realizované etapy a použití adekvátního typu cihel (jedná se především o partii u portálu hlavního vstupu).
- 39) Obnova obou strážních nárožních věžiček (kavalír) bude vzhledem k jejich architektonickému pojetí a nutnosti osazení chybějících prvků vyhotovených jako analogické kopie přeradit do režimu restaurování (R. 3).

O d ů v o d n ě n í :

Účastník řízení město Cheb, IČ 00253979, se sídlem Cheb, náměstí Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb, které je vlastníkem areálu Chebského hradu, č.p. 2062, Hradní 21, na stav.p.č. 471, dále na poz.p.č. 2, poz.p.č. 12, poz.p.č. 2273/10 a stav.p.č. 779/1 v k.ú. Cheb zastoupené na základě plné moci Projektovým atelierem pro architekturu a pozemní stavby, Ing. arch. Tomášem Šantavým, spol. s r. o., Bělehradská 199/70, 120 00 Praha 2, podal dne 21.02.2017 žádost o vydání závazného stanoviska z hlediska státní památkové péče k záměru provedení „Obnovy Chebského hradu č.p. 2062, Hradní 21, na stav.p.č. 471, dále na poz.p.č. 2, poz.p.č. 12, poz.p.č. 2273/10 a stav.p.č. 779/1 v k.ú. Cheb, obec a okres Cheb, kraj Karlovarský, podle předložené projektové dokumentace zpracované Projektovým atelierem pro architekturu a pozemní stavby, zodpovědným projektantem Ing. arch. Tomášem Šantavým, spol. s r. o., Bělehradská 199/70, 120 00 Praha 2, v únoru 2017 pod č. zakázky 0890881600.

Předložená projektová dokumentace je ve stupni pro stavební povolení a provedení stavby. Projekt obsahuje následující části: Průvodní a technickou zprávu, situační výkres širších vztahů, celkový situační výkres stavby, koordinační situační výkres, katastrální situační výkres, dokumentaci objektů a zařízení, požární bezpečnostní řešení, JV – kasemata- nové zastřešení, JZ – kasemata – nové zastřešení, JV – bastion – nové zastřešení, JV – bastion – úprava projektu výstavní síně, obnovu hradebního opevnění od vstupní brány po hradní palác, obnovu hradebního opevnění na západní straně.

Popis záměru:

JV – kasemata – nové zastřešení

Ve 2. NP v prostoru nad pokladnou a průjezdem bylo uvažováno zřízení víceúčelového výstavního sálu. Od záměru investor upustil. Při průzkumných pracích byl z rubu klenby odstraněn násyp. Většina materiálu byla soustředěna na hromadách podél věže. Tento materiál bude stejnoměrně rozhrnut. Projekt v plné míře zachovává odkryté historické zděné konstrukce. Při úpravě prostoru budou respektovány veškeré dochované historické prvky a konstrukce. Bude zde vytvořen nový dřevěný krov nové pultové střechy, respektující nádvorní cihlovou zeď. Odpovídající pultová střecha je dle doporučení SHP vhodným řešením této komplikované stavební situace. Vstup do podkroví bude zachován ze střechy nad hygienickým zařízením.

JZ – kasemata – nové zastřešení

Tesařská konstrukce se doplní a provizorní střešní krytina se nahradí definitivní skladbou zakončenou keramickými bobrovkami.

JV- bastion – nové zastřešení

Stávající krov jihovýchodního bastionu je složen z různých kusů nekvalitního řeziva a vyžaduje zásadní opravu, výměnu za krov z nového dřeva, který však bude zachovávat tvar střechy krovu stávajícího. Krov je dnes stolicemi usazen na hliněném a jílovém valu, který překrývá klenbu místnosti archeologické expozice jihovýchodního bastionu. Nový krov bude osazen na patky. Po obvodu střechy, kryté keramickou krytinou, bude zachován stávající odvod dešťové vody.

JV bastion – úprava výstavní síně

Vstup do hradu zůstává bez významnějších změn. Odborná oprava stávajících vstupních vrat, které jsou dnes téměř poslední dochovanou historickou truhlářskou konstrukcí, byla předmětem předchozí etapy obnovy hradního areálu. Dlažba z kamenných kostek vyskládaných do věžičky bude zachována. Omítky průjezdu budou zbaveny nevhodných vysprávek a opraveny pomocí vápenné malty. V místech opakovaného zatékání, kde se vyskytuje biologické napadení, budou ošetřeny vhodným přípravkem. Po opravě budou barevně sjednoceny pomocí tónovaného vápenného nátěru.

Úprava pokladny s hygienickým zařízením byla dokončena v posledních letech. Vstup do dříve používaného hygienického zařízení bude zachován. Na střechu vestavby se po úpravě spádu položí cihelná dlažba.

V prostoru původní archeologické expozice bude zřízen víceúčelový výstavní salonek. Stávající podlaha z šedých mramorových desek byla rozebrána. Pod novodobou skladbou je částečně zachována historická cihelná dlažba. Ta se renovuje a chybějící plochy se doplní starými cihlami. Pro ochranu cenného povrchu se nad dlažbou instaluje dřevěná pochozí plošina.

Obnova hradního opevnění od vstupní brány po hradní palác

Oprava zahrnuje výměnu poškozeného líce zdiva, doplnění koruny o kamenné krycí desky a stavbu kopie věžičky nad hlavní vstup. Součástí opravy je i obnova výplní otvorů a doplnění chrličů. Pro snížení vlhkosti jsou důležité i projektované úpravy u paty hradební zdi, zajišťující odvedení.

Obnova hradebního opevnění na západní straně

Oprava hradeb postupovala od nejvíce poškozených ploch na jižní straně k severním průčelím. Navrhovanou opravou západního průčelí bude obnova hradeb dokončena. Oprava zahrnuje výměnu poškozeného líce a opravu kamenných prvků.

Areál Chebského hradu je nemovitou kulturní památkou zapsanou v Ústředním seznamu kulturních památek ČR pod rejstříkovým číslem 23220/4-3626 a nachází se v Městské památkové rezervaci Cheb, která byla prohlášena výnosem č. 11 Ministerstva kultury České socialistické republiky s účinností dne 1. října 1981, pod č.j. 16429/84-VI/1.

Ve smyslu ust. § 14 odst. 6 zákona o státní památkové péči obdržel zdejší odbor ve věci písemné kladné písemné odborné vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti s podmínkami, vydané pod č.j. NPÚ-342/16009/2017 ze dne 17.03. 2017, doručené zdejšímu úřadu e.milem dne 21.3.2017.

Podle památkového ústavu lze počátky hradního areálu spatřovat ve slovanském hradišti, které snad navázalo na pozůstatky staršího osídlení. Předpokládaná akropole byla v průběhu 12. století využita hrabaty z Vohburku ke stavbě románského hradu, který zabral západní část areálu. Následně přešel Cheb do držení dynastie Štaufů, za níž zde byla realizována stavba císařské falce. Ta se soustředila na někdejší východním předhradí. Dochované pozůstatky této etapy se skládají z paláce, dvoupatrové hradní kaple a tzv. Černé věže. V období vrcholného středověku byl areál obohacen o tzv. Gordonův dům. Výraznou proměnou pak prošel v období baroka, kdy byl Cheb vyhlášen zemskou pevností. Z hradu byla tehdy vytvořena citadela. Součástí jejího řešení je systém kasemat, tedy klenutých prostor sloužících k obranným účelům. Na stavbě barokního opevnění se podíleli přední stavitelé své doby. V polovině 17. století to byl Francesco Pieroni de Galliano a Jan de Capauli. Výstavba, probíhající v letech 1655 – 1740, akcelerovala v mezidobí 1673 – 1699 v souvislosti s návštěvou císaře Leopolda I. Po smrti de Capauliho zde působil Giovanni Domenico de Orsi. Jeho nástupci se roku 1680 stali Abraham Leuthner a Baltazar Schwarzbauer. Po smrti Leuthnera nastoupili (Johann) Dientzenhofer a Ignác Bayer. V průběhu 18. století pak Giovanni Alliprandi a Tomáš Haffenecker. Barokní opevnění chebského hradu je posledním kompaktněji dochovaným úsekem městské fortifikace. Ostatní části barokního opevnění města vesměs zanikly.

Jižní kurtina

Cihelné zdivo jižní kurtiny je ukončeno římsou, jejíž spodní profil je vytvarován z cihel. Na pásu vystupujících cihel spočívá obloun, ukončený kamenným pásem. Nad ním je cihelný zešíkmený parapet, původně krytý šikmou kamennou římsou, která se zachovala jen v pravé části od vchodu. Eskarpu prolamují po západní straně čtyři okénka, na východní straně dvě. Tato okna odpovídají kasematům, lemována jsou jednoduchým kamenným ostěním. Ostění je charakterizováno na dostředné straně zářezem pro okenici, která byla pouze jednokřídlá, nesená dvojicí závěsů v levé stojce ostění. Asymetricky prolamuje jižní kurtinu hlavní brána. Ta je složena z otesaných kamenných kvádrů. Nad vjezdem byla původně umístěna strážnice, dnes zaniklá. Ve cviklech brány jsou viditelné výřezy pro kladky zvedacího můstku. V eskarpě jižní kurtiny se dochovaly nepravidelně rozmístěné kamenné chrliče, propojené kamenným zaatikovým žlabem. Chrliče byly vybaveny kovovými rourami, které vyváděly vodu před zešíkmenou zeď eskarpy. Původně nebyl prostor nad kasematy zastřešen, ale byla zde pouze izolace a hliněný val s odtokem vody do zmíněných chrličů. Až koncem 18. století došlo k zastřešení skladiště prachu, zřízeném v kasematech, včetně jihovýchodního bastionu. Použitá pultová střecha kopírovala vyšší výšku vnitřní nádvorní steny kasemat a nižší parapetní zeď eskarpy. Prostor nad průjezdem sloužil k obytným účelům, sousední jihovýchodní bastion pak jako prachárna.

Jihovýchodní bastion

Tento bastion vznikl později než protější, jihozápadní. Protože se obrací k městu, nemá tradiční podobu a jeho půdorysné schéma je podmíněné terénní situací. Bastion tak má nepravidelně utvářené boky, které jsou pravoúhle situované ke kurtinám. Bok v severní části je menší než bok k západu, který ale nedosahuje délky protějšího jihozápadního bastionu. Východní líc je podstatně delší než jižní. Stěny jsou od určité výšky rovné a nesouvisejí s profilem fortifikačních zdí. Nejspíš velmi záhy po výstavbě zde bylo vytvořeno skladiště střelného prachu. Větrací otvory totiž vedou i pod podlahu a jsou utvářeny s ohledem na vytvoření co nejsuššího prostředí. Na hradě to navíc bylo jistě místo nejlépe chráněné před nepřáteli, respektive před bombardováním. Poněkud proti smyslu prachárny je novodobá střecha vytvořena ze zcela nevhodných šindelů. Pod touto střechou jsou dochovány zbytky původního valu. Vnější fasády bastionu jsou opět provedeny z režných cihel s tím, že spodní část má běžný tvar eskarpní zdi s charakteristickým sklonem. Tuto spodní část odděluje kamenná římsa jednoduchého profilu (čtvrt obloun) a následuje rovná část zdiva, odpovídající vnitřnímu prostoru. Tuto část ukončuje obvyklá oblounová korunní římsa, která na rozdíl od dolní římsy, má návaznost i s vedlejšími fortifikačními zdmi. Bastion ukončuje parapetní zídka, která je opět skloněna v charakteristickém úhlu jako ostatní zídky citadely.

Účastník řízení byl s podklady pro vydání tohoto závazného stanoviska seznámen dne 21.3.2017. Po konzultaci účastníka řízení se zdejšími odborem, byly některé podmínky doporučené NPÚ upraveny.

Odůvodnění památkového ústavu s poznámkami zdejšího odboru

Add1 - 4) Předmětná konstrukce původních za-atikových žlabů představuje velmi cennou ukázkou barokního řešení chebské pevnosti. Autenticita materiálu a provedení kombinovaná s kontinuitou funkce je stěžejní součástí památkových hodnot předmětné konstrukce. Z hlediska státní památkové péče je tedy ideálním postupem citlivá obnova původních kamenných okapních žlabů a jejich opětovné zapojení do rekonstruovaného systému odvodu srážkových vod. Tento postup však závisí na podrobném odborném posouzení stavebně technického stavu dané konstrukce, jakož i na znalosti jeho původního uložení. Z tohoto důvodu je před volbou konkrétního řešení vhodné zpracovat podrobné restaurátorské a stavebně-historické vyhodnocení předmětných prvků a teprve na jeho základě přikročit k volbě finálního způsobu obnovy.

Vyjádření odboru: V případě zaatikových žlabů ponecháváme rozhodnutí, zda obnovit žlaby restaurátorským způsobem až po provedení restaurátorského průzkumu.

Add5) Vzhledem k plánovanému obnovení zastřešení uplatňujícího se na objektu v 18. století představuje plánovaný plechový okapový žlab ahistorický detail, který by podstatně snížil historickou autenticitu rekonstruované stavby. Tento detail navíc do značné míry postrádá funkční opodstatnění, neboť je umístěn bezprostředně nad novým za-atikovým žlabem, jehož funkci de facto dubluje. Představoval by tak do značné míry samoučelnou investici, která by vzhledem k plánovanému umístění dané konstrukce na pohledově exponovaném místě kasemat nad hlavním vstupem měla negativní dopad na architektonický výraz objektu (vytvoření výrazné černé horizontální linie podtrhující linii okraje střechy).

Add6) Z hlediska zachování autenticity historického výrazu je nutné používat materiály a stavební postupy užívané v době vzniku, potažmo v době určujících (památkově hodnotných úprav) úprav daného objektu. V daném případě se jedná o konstrukci střechy pocházející z 18. století. Z hlediska obnovy historicky věrného stavu je při pokládce nové střešní krytiny důležité použití dobově adekvátních technologických postupů. Navržená skladba představuje ahistorické řešení, které by se v rámci opravy takto významné památky nemělo akceptovat. Kromě ahistorického konstrukčního řešení je třeba dále zvážit nepřilíživě esteticky příznivě působící detail ukončení střešního pláště nad hranou atikové zídky jižní kurtiny. Jedná se o mimořádně pohledově exponované místo s hlavním vstupem do objektu (projektovou dokumentací je navrženo v tomto místě osazení sítky proti hmyzu). V neposlední řadě je třeba upozornit na diskutabilní funkční a ekonomické opodstatnění navrženého řešení. Je pravdou, že předmětné střechy mají vesměs nízký spád, který by u památkově nechráněného objektu se zobytněným podkrovím mohl odůvodnit navrženou skladbu střešního pláště. V daném případě se však jedná o významnou památkově chráněnou stavbu středoevropského významu, při jejíž obnově by měla být zohledňována zcela jiná kritéria než u řadové zástavby památkově nechráněného domovního fondu. Prostor pod střechou pak nebude obytný, střecha bude chránit pozůstatky hliněných valů, které samy o sobě fungovaly jako izolace. Částečná disfunkce těchto valů se pak masivně projevila až v souvislosti s narušením historického souvrství.

Vyjádření odboru: S ohledem na technické požadavky na realizaci střechy, s ohledem na její sklon a použití krytiny, jsme stanovili tuto podmínku jako doporučující. A ponecháváme její případnou realizaci až po společném rozhodnutí investora, projektanta, orgánů památkové péče.

Add7) V tomto bodě je opět stěžejní otázkou historická autenticita a pohledové působení navrhovaného řešení. Oplechovaná hrana ukončujícího prkna obíhající těleso Černé věže by působila v rámci střešního pláště jako ahistorický a rušivě působící detail. Z tohoto důvodu je navrženo alternativní řešení vycházející z historicky adekvátních řemeslných postupů.

Vyjádření odboru: Tuto podmínku jsme stanovili jako doporučující a ponecháváme její případnou realizaci až po společném rozhodnutí investora, projektanta, orgánů památkové péče, po detailním projednání návrhu.

Add8) Na absenci kamenné korunní římsy poukazuje i zpracovaný stavebně historický průzkum. Pevnostní stavitelství se vyznačuje řadou formálních postupů, fixovaných mimo jiné dobovými stavebními předpisy a zažitými postupy. Analogické odvození tohoto prvku je tudíž možné.

Add9) V rámci památkové obnovy historických budov je třeba zohledňovat tradiční stavební postupy a materiály. Bednění se v rámci areálu barokní pevnosti standardně neobjevuje.

Doporučujeme tedy obnovu střechy realizovat v souladu s historickým řešením a za pomoci materiálů, které se nenásilně zapojí do stávajícího kontextu historických staveb.

Add10) Tento bod opět vychází z principu autenticity historického provedení. Pro dané historické období představuje neomítaný komín neobvyklé řešení. Na základě historických analogií proto doporučujeme komín omítnout. Při hledání konkrétního řešení omítek pak doporučujeme vycházet z torza zaniklého komínového tělesa nacházejícího se v řešeném prostoru. Z výše řečeného důvodu pak nedoporučujeme ani osazení ahistoricky působící stříšky kryjící komínovou hlavici.

Add11) Tento požadavek vychází z dané míry podrobnosti posuzované projektové dokumentace. V jejím rámci není tato problematika detailněji řešena. Konkrétní způsob obnovy tedy doporučujeme stanovit na základě podrobného posouzení stavu komínového torza a bližší specifikace plánovaného využití.

Add12) Z přiložené dokumentace není jasný důvod uvažovaného nadezdění koruny zdiva. Rovina střešního pláště je ukončena ve stávajícím zdivu. Samoučelné změny stávajících historických konstrukcí jsou v principu z hlediska státní památkové péče nežádoucí. Každý takovýto zásah by tedy měl být řádně odůvodněn a měla by být zvážena míra jeho relevance a dopad na sledované kulturně-historické hodnoty objektu.

Add13) V rámci daného areálu je řada horizontálních cihelných konstrukcí, které nejsou nijak chráněny před deštěm. Předmětná římsa není v tomto ohledu výjimkou. Navržené řešení by mohlo mít negativní dopad na architektonický výraz stavby. V této věci je třeba zohlednit i pohledy z přilehlé Černé věže. Doporučujeme tedy po postavení lešení detailně vyhodnotit stavebně technický stav dané konstrukce a na základě tohoto vyhodnocení přijmout opatření vycházející ze stavebních postupů historicky v daném areálu užívaných.

Add14) Výplně stavebních otvorů jsou nedílnou součástí stavby a vzhledem ke svému umístění v rámci jejího obvodového pláště mají zásadní vliv na její pohledové působení. Z hlediska autenticity historického výrazu by proto při jejich výrobě měly být používány materiály a řemeslné postupy užívané v době výstavby určující úpravy daného objektu. Z tohoto důvodu doporučujeme přehodnotit navrhované řešení ve výše uvedeném smyslu.

Add15) Navržená úprava vychází z nutnosti respektovat historicky doložené řešení, které je doloženo původní plánovou dokumentací, která je součástí zpracovaného stavebně historického průzkumu. Navržené řešení počítá pouze s dílčí modifikací stávajícího provizoria, které však v žádném případě nesplňuje nároky na trvalou a historicky věrnou rekonstrukci.

Add16) Viz zdůvodnění podmínky č. 8.

Add17) Viz zdůvodnění podmínky č. 6.

Add18) Viz zdůvodnění podmínky č. 7.

Add19) Viz zdůvodnění podmínky č. 9.

Add20) Opět se jedná o ahistoricky působící detail osazený na mimořádně pohledově exponovaném místě. Z hlediska žádoucí autenticity historického výrazu rekonstruované střechy doporučujeme postupovat dle historických pramenů (původní plánová dokumentace) a relevantních analogií.

Add21) Viz zdůvodnění podmínky č. 5.

Add22) V této věci je potřeba zohlednit pohledy na areál pevnosti z Černé věže. Navržená detail představuje sice funkční, nicméně ahistorické řešení, s negativním dopadem na architektonický výraz daného areálu (při zohlednění pohledu z Černé věže a od jihozápadního kavalíru). Doporučujeme tedy částečnou redukci, tak aby bylo navržení řešení nejen funkční, ale aby rovněž zohledňovalo postupy užívané v době vzniku stavby.

Add23) Původně byla zamýšlena pouhá výměna ahistoricky působící šindelové krytiny. Stávající tvar střechy se zde však prokazatelně vyskytuje již v roce 1846 (viz příloha). Pokud by se prokázalo, že krov či jeho podstatné části pocházejí z tohoto období, jednalo by se již o historicky cennou (byť utilitární) konstrukci z doby po formálním zániku pevnosti. Historická vrstevnost stavby je jednou z jejích stěžejních hodnot. Odstraňování takto rozsáhlých konstrukcí a souborů, bez znalosti jejich stáří je v rámci obnovy takto významné památky neakceptovatelné.

Add24) Pozůstatek hliněného valu je třeba brát jako nedílnou součást historického stavebního řešení. Zásahy do něj by tudíž měly být minimalizovány a měl by jim vždy předcházet archeologický výzkum eliminující možný negativní dopad na dosud neznámé nálezové situace. V této souvislosti je možné zmínit analogickou situaci navazující části kasemat, kde navzdory realizace předchozího výzkumu byly jeho revizním rozšířením odhaleny rozsáhlé konstrukce pravděpodobně středověkého původu. Vzhledem k bezprostřední blízkosti této nálezové situace je nutné počítat s obdobným scénářem.

Add25) Viz zdůvodnění podmínky č. 6. a 17.

Add26) Viz zdůvodnění podmínky č. 10.

Add27) Jedná se o prvky, které se budou pohledově uplatňovat a budou spoluurčovat charakter předmětných částí stavby. Jsou navrženy jako masivní dveře, některé navržené detaily však neodpovídají jejich pojetí. Toto řešení nepovažujeme za optimální, neboť zde dochází ke kombinaci esteticky nesourodých prvků. Stejně tak povrchová úprava dveří by měla odpovídat historicky obvyklému řešení.

Add28) Otázka retuší a patinace je v rámci problematiky památkové obnovy mimořádně citlivá. V principu je takovýto přístup vhodný v případě, kdy jde o nenásilné zapojení doplňovaného prvku do historického kontextu. I v tomto případě je nutné zvolit takový postup, který pouze urychlí přirozené procesy stárnutí. Uměle působící patinace by mohla působit nepřirozeně. V této souvislosti je třeba zmínit negativní zkušenost z obnovy střechy tzv. Mlýnské věže, kdy oproti původnímu záměru použití stejných tašek různých šarží, byly použity tašky dobarvované působící nepřirozeným dojmem.

Add29) Jedná se o původně pohledově nepřiznanou konstrukci. Z hlediska obnovy historického stavu je tudíž žádoucí adekvátní úprava (omítnutí).

Add30) Historické omítky jsou nedílnou součástí historické stavby a jejich obnovu je z hlediska dosažení historicky odpovídajícího vzhledu žádoucí realizovat v součinnosti s památkovým dozorem.

Add31 - 32) Viz zdůvodnění podmínky č. 14.

Add33) Vzhledem k nepřístupnosti nálezové situace není v současné době známa doba vzniku stávajícího řešení krytí římsy ani technický stav krytiny. Doporučujeme tedy zvolit další postup na základě detailní prohlídky z lešení.

Add34) Jedná se o velmi cenný umělecko-řemeslný prvek s promyšleným architektonickým řešením, která je osazen na pohledově maximálně exponovaném místě. Vzhledem k jeho stáří a umělecké hodnotě doporučujeme, aby jeho obnova byla řešena restaurátorským způsobem. V této souvislosti je třeba zmínit, že v rámci posuzované dokumentace jsou k restartování navrženy dalek méně hodnotné kamenické články. Viz ostění oken a portály (ty jsou navrženy k restaurování, ačkoliv se často jedná o utilitárně pojedené konstrukce bez výtvarného ztvárnění). V této souvislosti je třeba zmínit, že atika portálu hlavní brány (KV/24), je určena (na rozdíl od zbytku portálu) k restaurování.

Add35) Vzhledem k tomu, že budou prováděny zemní práce, je nutné dodržet veškeré zákonné podmínky, které ukládá § 21-22, zák. č. 20/1987.

Add36) Projekt předpokládá použití ručně vyráběných cihel, které by měly být komisionálně (za účasti zástupce NPÚ) posouzeny. V této souvislosti upozorňujeme na skutečnost, že v úseku mezi hlavním branou a jihovýchodním bastionem musí být užito stejného typu cihel (především z hlediska barevnosti) jako na již opravené části jižní kurtiny. Pouze takto je možné v rámci jednoho úseku hradeb zajistit žádoucí homogenitu jeho výrazu.

Add37) Jedná se o náročně řešený prvek, který by měl být osazena na pohledově exponovaném místě areálu (nad hlavním vstupem). Z tohoto důvodu je žádoucí, aby jeho výroba byla řešena v těsné součinnosti se zástupci státní památkové péče a způsobem odpovídajícím jeho významu.

Add38) Vyústění plechové trubky ve spodních partiích barokní hradby, které jsou pohledově dobře přístupné, by mohlo působit rušivě. Doporučujeme tedy tento detail řešit shora popsaným způsobem.

Add39) Viz zdůvodnění podmínky č. 37.

Při zpracování tohoto závazného stanoviska zdejší odbor posuzoval žádost, vycházel z odborného vyjádření Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti, z vyjádření účastníka řízení a z obecně platných principů státní památkové péče.

Toto závazné stanovisko je vydáno dle ust. §149 odst. 1 správního řádu, jako podklad pro rozhodnutí příslušného stavebního úřadu. Jeho obsah je v souladu s ustanovením § 11 odst. 3 zákona o státní památkové péči závazný pro výrokovou část rozhodnutí příslušného stavebního úřadu a nenahrazuje rozhodnutí stavebního úřadu (stavební povolení ani ohlášení).

Upozornění:

Vzhledem k tomu, že jedná o území s možnými archeologickými nálezy, proto upozorňujeme na povinnosti vyplývající z § 21, 22 a 23 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů:

1. **Oznámit stavební akci** minimálně v době přípravy stavby **Archeologickému ústavu** Akademie věd České republiky. Oznámení se podává v podobě formuláře, <http://www.arup.cas.cz/?cat=684> a to v elektronické podobě na e-mail: oznameni@arup.cas.cz nebo poštou na adresu: ARÚ AV ČR, Praha, v.v.i. Oddělení památkové péče, Hana Trnková, Letenská 4, 118 01 Praha 1.

2. **Pokud to bude nutné umožnit provedení záchranného archeologického výzkumu** Archeologickému Ústavu nebo vybrané oprávněné organizaci, o jehož podmínkách bude v dostatečném předstihu uzavřena dohoda mezi stavebníkem a oprávněnou organizací podle § 21–22 zákona č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
3. **Informovat o nález, který nebyl učiněn při provádění archeologického výzkumu,** Archeologický ústav v Praze nebo nejbližší muzeum. Učiní tak nálezce nebo osoba odpovědná za provádění výkopových prací, podle § 23 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Archeologickým nálezem je věc (soubor věcí), která je dokladem nebo pozůstatkem života člověka, jeho činnosti od počátku jeho vývoje do novověku a zachovala se zpravidla pod zemí. Je míněn nález movitý, tj. keramické zlomky nádob, kovové předměty, zbraně, ozdoby, ale i mince, zlomky stavebního materiálu, kosti zvířecí i lidské apod., vzácně i dochované organické látky jako textil a dřevo. Také nález nemovitý, tj. kulturní vrstvy včetně zásypů kleneb, pozůstatky zděných a jiných konstrukcí staveb, objekty v určitém kontextu informací, tj. valy, mohyly, hroby apod.

Restaurování: V souladu s projektem upozorňujeme, že obnovu prvků určených k restaurování musí provádět odborník-restaurátor, který je držitelem příslušného povolení MK ČR. Před vlastní realizací bude tímto restaurátorem zpracován podrobný průzkum vybraných prvků a následně záměr restaurátorských prací. Tento záměr bude poté předložen orgánům státní památkové péče ke schválení. Vlastní průběh prací bude průběžně sledován a konzultován odborníky pracovníky Národního památkového ústavu, územního odborného pracoviště v Lokti. Jakákoliv další nová zjištění učiněná v průběhu restaurátorského procesu mající vliv na průběh restaurování nebo na podstatu památky samotné, musí být neprodleně oznámena a konzultována s orgány státní památkové péče. Restaurování bude ukončeno přejímacím řízením a předáním závěrečné restaurátorské zprávy. Dokumentace musí obsahovat veškeré náležitosti dané § 10, odst. 4, vyhlášky č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon č. 20/87 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů. Jedno paré restaurátorské zprávy bude předáno Národnímu památkovému ústavu, územnímu odbornému pracovišti v Lokti, k archivním a dokumentačním účelům. Při zpracování restaurátorské zprávy bude dodržen metodický list Národního památkového ústavu č. 4/2006 ze dne 4. 9. 2006, č.j. NPU 302/6662/2006.

Poučení o opravném prostředku:

Proti tomuto závaznému stanovisku nelze v souladu s ustanovením §149 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů, podat samostatné odvolání, neboť tento úkon není samostatným rozhodnutím. Odvolání je možné podat až proti rozhodnutí příslušného stavebního úřadu ve věci. V rámci odvolacího řízení v souladu s ustanovením § 149 odst. 4 správního řádu dojde k přezkoumání tohoto závazného stanoviska.

otisk razítka

Ing. Jaroslav Šinka v. r.
vedoucí odboru stavebního a životního prostředí

Rozdělovník

Účastník řízení

Doručení jednotlivě:

Projektový atelier pro architekturu a pozemní stavby, Ing. arch. Tomáš Šantavý, spol. s r. o., Bělehradská 199/70, 120 00 Praha 2

Na vědomí

Městský úřad Cheb, odbor stavební a životního prostředí, nám. Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb
Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Lokti, Kostelní 81, 357 33 Loket
Městský úřad Cheb, odbor investiční, nám. Krále Jiřího z Poděbrad 1/14, 350 20 Cheb